

עא:

עין משפט
גר מצוה

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

מסורת הש"ס

(א) ויג' והתקן (ב) לקמן
ע"ה (ג) כ"ח כדמא (ד) ויג'
מ"ש לעיל ט. בשם הערוך.
(ה) קדושת מלך (ו) ויג'
כ"א: (ז) (ח) ויג' ויג' כ"ח
מסות יג'. ד"ה מעטין
(י) ויג' כח"ס מיהרין סח:
(יא) קטן (יב) ויג' ויג'.
(יג) ויג' מ"א: (יד) ג' ר"ת
רלשון (טו) (יז) ויג' ס'
מכ"כ ל' י' ג"ל לפדות
המשכנתא לכרי או אפילו
לישראל אף שישראל למלוא
אין פורע שביל הנכרי ט'
ד"ל.

הגהות הב"ח
(א) תוס' ד"ה כגון ויג'
שיאמר המלוה אין פורע
לך בשביל:

גליון הש"ס
נ"ב ע"ג קרקע והפטר.
ע"ג לקמן דף ק"ב ע"א
תוס' ד"ה חתום: תוס'
ד"ה שפא וכו' בבית
לשילוח ע"ג. ע"ג לעיל
דף טו ע"ג תוס' ד"ה
לפקד:

הגהות הגר"א
(א) ר"י ד"ה לון נכ"י
ישראל יתבע טו. ג"כ ויג'
ש"ס. ויג' ויג' כ"ח כ"ח
אמר אלל בערב שלק
דון שאין דני עם הלוה
כלל מ"ה (ועמ"ש רבינו
יודן ט" ק"ה ס"ק כ'
ה"א) (ב) תוס' ס"ה
טקן. ויג' ויג' ויג' ויג'
ג"כ הרשב"א ח"ק ע"ג
ו"י רל"ש:

ע"כ למאן. מי הוא המלוה שאני מומר לעשות לו ערב: **אלו עובדין.** משום לא תשימון (שמות כג): **והא כיון דנכרי כפר ערבא אזיל.** אינו מוכר אלל את הערב: **הוא ניהו דשקיל רביע.** ערב זה הלוה מן הנכרי וזוהו והלוה לישראל: **לדון בדיני ישראל.** [א] יתבע מן הלוה מחלה וכשלא ימצא אללו יגבה מן הערב והשתא אין הערב ליה ממחילה הלכך כי פורע לנכרי הויא שעתא הוא דלחופיה לחבריה ומאי דמוחף ליה שקיל מיניה: **אסור.** דהוא ניהו דקא מוחף ליה ברביית: **ואם העמידו אלל נכרי.** אע"פ שישראל נתנו לחבירו כמלות הנכרי: **מוסר.** דשלומו הוא: **ואם העמידו אלל ישראל אסור.** ואף על פי שקיבלם זה מיד נכרי משום דנכרי שליח של ישראל ושלומו של אלס כמותו: **בשנתא סיפא.** דקתני אלס העמידו אלל ישראל אסור דמשמע שנכרי זה שאל ישראל חומרא דרבען הוא למיכר. דהא דק"ל דשלומו של אלס כמותו בשולח ישראל ושליח ישראל נאמר דמתרומה גמריין בפקד שני דקדושין (דף מ"א:) אלס גס אלסו לרבות שלוחכם מה אלס בני ברית אף שלוחכם בני ברית: **אלל רישא.** דקתני בני העמידו אלל נכרי מומר: **כיון דלון פורס שליחוס לנכרי.** וישראל מישראל קיבלם הוא ניהו דשקיל רביית: **דאמר לו נכרי.** לישראל רלשון: **הניחם על גבי קרקע והפטר.** וכן עשה ומשם נטלם ישראל שני: **כגון שנשא ונתן הנכרי כיד.** וקבלם מן הרלשון ונתנם לשני: **אדעתא דידיה דישאל.** שהרי הוא הביאו אללו והיו נכרי שלומו ונחמיר מדרבנן למיסר דמתחמירין כפיפא: **שליחוס דכל הסורה כולה.** שיהא שלומו כמותו: **מפרומה גמריין לה.** כדקדושין: **אלל אן לדידהו.** כגון רישא דנבייתא הוי שליח וסיפא לחומרא דלמאן: **אן לדידהו נמי.** מה אלס בני ברית ואלס היינו שולחים לא נאמרה שליחות אלל בשולח ישראל שליח ישראל. מאן דגריס הכא אף שלוחכם בני ברית משתבש: **וזוהי מדרבנן אים ליה.** שיהא ישראל וזכה ללון נכרי הלכך הוה ישראל וזכה ליה מדרבנן כהלוה זו מישראל (ש"ס): **קטן ליה שליחות דכי תבז שליחות בגדול תבז כראוי לתרום שיהא הקדשו הקדשו ודיבורו חל דגבי הקדשות ונדריס איש כתיבט' וגבי מרומה מאת כל איש אשר ידבנו לכו וגו' (שמות כה):**

אית אף על גב דלית ליה שליחות אית

ע"כ למאן אילימא ערב לישראל והוא תנא אלו עובדין בלא תעשה המלוה והלוה הערב והעדים אלא לנכרי וכוון דדיניה דנכרי דאזיל בתר ערבא איהו ניהו דקא שקיל מיניה רבייתא אמר רב ששת שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי קיבל עליו לדון בדיני ישראל רביית נמי לוא לשקול אמר רב ששת שקיבל עליו לוא ולא קיבל עליו לוא: מלוה ישראל מעותיו של גברי מדעת הנכרי כו': תנו רבנן מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי אבל לא מדעת ישראל כיצד ישראל שלוה מעות מן הנכרי ברביית וביקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו אסור ואם העמידו אצל גברי מותר וכן גברי שלוה מעות מיישראל ברביית וביקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו מותר ואם העמידו אצל ישראל אסור בשלמא סיפא לחומרא אלא רישא כיון דאין שליחות לנכרי איהו ניהו דקא שקיל מיניה רבייתא אמר רב הונא בר מנחם משמיה דרב אחא ברביה דרב איקא הכא במאי עסקינן כגון דאמר ליה הניחם על גבי קרקע והיפטר אי הכי מאי למימרא אלא אמר רב פפא כגון שנטל ונתן ביד ואכתו מאי למימרא מהו דתימא נכרי גופיה כי עביד אדעתא דישאל קא גמיר ויהיב קמ"ל רב אשי אמר כי אמריין אין שליחות לנכרי הני מילי בתרומה אבל בכל התורה כולה יש שליחות לנכרי והא דרב אשי ברוותא היא מאי שנא תרומה דלא דכתיב ואתם גם אתם מ"ה ומה ואתם בני ברית אף שלוחכם נמי בני ברית שליחות דכל התורה כולה נמי מתרומה גמריין לה אלא דרב אשי אמריין אין שליחות לנכרי הני מילי אינהו לדין אבל אן לדידהו הויא להו שליח והא דרב אשי ברותא היא ג"ש אינהו לדין דלא דכתיב אתם גם אתם לרבות שלוחכם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית אן לדידהו נמי מה אתם בני ברית קאמר אלא הא דרב אשי ברותא היא רבינא אמר נהי דשליחות לנכרי לית ליה זכיה מדרבנן אית ליה מידי דהוי אקמן קמן לאו

מצאו ישראל אחר אמר לו תנם לי ואני אעלה לך כו'. ואם תאמר מאי איריא ואני אעלה לך אפילו אמר ליה אעלה לנכרי אסור דלא שרי אלל בהעמידו אלל נכרי כיון דמלוה מעותיו לחבירו כדי שיפרע לנכרי רביית בשבילו לא היה המלוה חייב לנכרי רביית כיון דמשכר הלוואה נתן לנכרי הרביית ע"פ המלוה הרי הוא כנותן למלוה עצמו מדין ערב כמו מן מנה לפלוני ואקדש אי לך דמקודשת מדין ערב כפי"ק דקדושין (דף ל'.) וכן קשה כפיפא וי"ל דנקט לך משום העמידו לאשמועינן רישא דאפילו מקבל ושקדש רביית שרי כיון שמקבלו בשביל נכרי וכן כפיפא כשהעמידו אלל ישראל אסור אפילו מקבל הנכרי רביית: **בשלמא סיפא** לחומרא. תימנה אמאי לא הוה רביית גמור כשהעמידו אלל ישראל אפילו מקבל הנכרי רביית שהרי נעשה ישראל שני שלומו של רלשון לקבל חובו מידו של נכרי וי"ל דאפילו שויכל לזכות לחבירו כמלאכה הכא אין קבלתו מן הנכרי וזכה לישראל חבירו דהיי אס היה נכרי נתקרי מעותיו היה יכול לזכות לחבירו והשתא מיהא שונכרי אינו מפקיין אלל גא לזכות מעותיו למלוה על ידי זה הלוה אין לו כח לזכות שאס כן היה ישראל המקבל שלומו ואין שליחות לנכרי אלל להיות מותר אשי העמידו אלל ישראל אז לא לחומרא אמריין דיש שליחות לנכרי אלל רישא אמאי שרי בהעמידו אלל הנכרי כיון דאין שליחות לנכרי נתנא דשישראל שני לא זכה בקבלתו לנכרי ואינו חייב לנכרי כלום אלל לישראל וכשנתן רביית לנכרי הרי הוא נתן עבור ישראל המלוה ופוטרו נגד הנכרי והוי כנותן לישראל עצמו ומנאי דנכרי ליה הניחם ע"ג קרקע והפטר והלוה יטלם מעל גבי קרקע כצויו הנכרי להחמיש לו קרן ורביית ואפילו שלא הפקיר ישראל המעות כשנתנם ע"ג קרקע והוי עדיין שלו כשנטלם ישראל שני מכל מקום כשפורע לנכרי רביית אינו בשביל ישראל רלשון שהרי כבר פטרו הנכרי אלל כשלא הניחם ע"ג קרקע אלל אמר מן לפלוני ישראל והפטר ואני אתנה עמו שיתן לי קרן ורביית היה אסור אע"פ שעתה נמי אינו פורע לו רביית לפטור את הרלשון שהרי כבר פטרו הנכרי מכל מקום כיון שקבל המעות מיד ישראל הרלשון שהיה עד עתה המעות באחריותו נראה כנותן לו רביית אע"פ שאינו מתנה עמו אלל הנכרי:

כגון שנשא ונתן ביד. אומר רבינו

תם דהשתא הו לא אמריין סיפא לחומרא כדוהו אמריין מעיקרא אלל מיירי נמי כגון שנטל ונתן ביד שקיבל ישראל המעות מן הנכרי ונתנם לחבירו וקמ"ל דלא אמריין אדעתא דנכרי גמיר ומקני ליה וה"ל איכא בשלמא כפי"ס ארבעה חתיין (יבמות דף לז.) דלא קאי גבי בשלמא כולוה משכחת להו דשוו שליח ומחוק פ"ה ור"ת משמע דלעולם סיפא לחומרא כתוב בירושלמי ישראל שמתה נכרי אפוטרופוס או סנטר מותר ללוות ממנו ברביית ונכרי שמנהו ישראל אפוטרופוס או סנטר אסור ללוות ממנו ברביית מעותיו של נכרי שמופקדין ביד נכרי מותר ללוות ממנו ברביית זה הכלל כל שהוא באחריות ישראל אסור באחריות נכרי מותר ובתשבוה אחת כתב רבינו תם דהיתר גמור הוא כהאי גוונא שישלח ישראל הלוה משכנתו על ידי נכרי או על ידי עבדו והמלוה יקבל משכנתו מיד נכרי ויתן המעות לנכרי או אפי' לישראל אף שיאמר המלוה אני מלוה על נכרי אלל הנכרי ולא יאס סומך המלוה כלל על הלוה כ"א על המשכונות והלוה הוא מסולק מן המשכון שהרי אם אבד אין לו דין ודברים עם המלוה שהרי לא קבלו אלל מיד נכרי [א] ומותר לישראל להיות ערב בשביל נכרי לישראל המלוה לא בתר ערבא אזיל אלל בתר ליה אזיל ופי לא יפרע הנכרי יפרע הערב הקרן והרביית דהשתא הוא דמוחף לנכרי:

ק"ב א ב מ"י פ"ה
מלכות מלוה וזה
הלוה ה' כתב ללון ק"ב
טושי"ט י"ד ס"ר ק"ב ספ"ק
ז:
ק"ב ג מ"י ט"ס הלכה ג
סמך ט"ס טושי"ט י"ד
ס"ר ק"ב ספ"ק ז:
ק"ב ד מ"י ט"ס ז:
טושי"ט ט"ס ספ"ר
ז:
ק"ב ה ו מ"י ט"ס הל' ג
טושי"ט ט"ס ספ"ק ז
[ז]:
ק"ב ז מ"י פ"ד מהל'
תרומות הלכה ז:
ק"ב ח ט מ"י פ"ג
מלכות מלוה וזה
ותפסין הלכה ז טושי"ט
ח"ת ס"ר ק"ב ספ"ק ז:
ק"ב י מ"י ט"ס הל' ג
טושי"ט ט"ס ספ"ק
ז:
ז:

תורה אור השלם
ז כן תרמו גם אהם
תרומת ה' מכל
מעשרותיכם אשר תקחו
מאת בני ישראל ונתתם
טעמו את תרומת ה'
לאהרן הכהן:
בפרשת י"ב כח

מן הנכרי ונתנם לחבירו וקמ"ל דלא אמריין אדעתא דנכרי גמיר ומקני ליה וה"ל איכא בשלמא כפי"ס ארבעה חתיין (יבמות דף לז.) דלא קאי גבי בשלמא כולוה משכחת להו דשוו שליח ומחוק פ"ה ור"ת משמע דלעולם סיפא לחומרא כתוב בירושלמי ישראל שמתה נכרי אפוטרופוס או סנטר מותר ללוות ממנו ברביית ונכרי שמנהו ישראל אפוטרופוס או סנטר אסור ללוות ממנו ברביית מעותיו של נכרי שמופקדין ביד נכרי מותר ללוות ממנו ברביית זה הכלל כל שהוא באחריות ישראל אסור באחריות נכרי מותר ובתשבוה אחת כתב רבינו תם דהיתר גמור הוא כהאי גוונא שישלח ישראל הלוה משכנתו על ידי נכרי או על ידי עבדו והמלוה יקבל משכנתו מיד נכרי ויתן המעות לנכרי או אפי' לישראל אף שיאמר המלוה אני מלוה על נכרי אלל הנכרי ולא יאס סומך המלוה כלל על הלוה כ"א על המשכונות והלוה הוא מסולק מן המשכון שהרי אם אבד אין לו דין ודברים עם המלוה שהרי לא קבלו אלל מיד נכרי [א] ומותר לישראל להיות ערב בשביל נכרי לישראל המלוה לא בתר ערבא אזיל אלל בתר ליה אזיל ופי לא יפרע הנכרי יפרע הערב הקרן והרביית דהשתא הוא דמוחף לנכרי:

שטר